

Hírlevél 2008/4.

- MEGJELENT A CÉLPONTBAN A KÁBÍTÓSZER 18. SZÁMA
- KUTATÁSI REGISZTER v2.0
- A SZEREKKEL VALÓ VISSZAÉLÉS AZ IDŐSEBB FELNŐTTEK KÖRÉBEN
- GYÓGYSZERTÁRAK SZEREPE A TÚCSERÉBEN

Megjelent a Célpontban a kábítószer 18. száma

Az EMCDDA negyedéves, a döntéshozók támogatását célzó kiadványa az idősebb felnőttek drogfogyasztását állítja középpontba. A témát részletesen taglaló hosszabb írás mellett szerepel gyors áttekintés a fontosabb kérdésekről, pontokba szedett következtetések és politikai megfontolások, Interneten fellelhető további információk linkjei.

A kiadvány magyar nyelven letölthető az alábbi linkre kattintva:
<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index439EN.html> ■

Kutatási regiszter v2.0

Az Európa Tanács Pompidou Csoportja és az EMCDDA közös on-line kutatási regisztert indít a kábítószer-probléma területén dolgozó kutatók közötti információáramlás elősegítése céljából. A kezdeti, kísérleti szakaszt követő visszajelzések feldolgozása után az újabb, második verzió április 3-án indult. A regiszter segíti felhasználóit: az európai kutatási programok azonosításában; a kutatók és kutatóintézetek, valamint a támogatásokat biztosító intézmények munkájának követésében; és az aktuális kutatások adatainak letöltésében.

A regisztrált tagok – kutatók vagy intézmények – ismertethetik kutatásaikat, feltölthetik pályázati felhívásaikat, vagy kereshetnek együttműködő partnereket különböző projektjeikhez.

Az adatbázis regisztráció nélkül is kereshető.

A kutatási regiszterről bővebben az EMCDDA oldalán olvasható:
<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index23765EN.html>

A kutatási regiszter elérhetősége:
<http://www.pgregister.coe.int/Pompidou> ■

A szerekkel való visszaélés az idősebb felnőttek körében: egy elhanyagolt probléma

Meghatározás

Az idősebb szerhasználók a használatot korán megkezdők (túlélők), illetve későn kezdők (reagálók) csoportjába sorolhatók. A használatot korán megkezdők esetében a szerhasználat jellemzően hosszú múltra tekint vissza, és idős korban is fennmarad. A későn kezdők gyakran stresszes életesemények – például nyugdíjazás, a házasság felbomlása, társadalmi elszigetelődés, gyász – hatására fordulnak a különböző szerekhez. Az alkohollal való visszaéléssel kapcsolatban végzett tanulmányok szerint komoly klinikai különbségekhez vezet, hogy a páciensek mely életkorban kezdik el a visszaélést.

A szerekkel való visszaélést általában a fiatalokkal szokás összekapcsolni, de az ilyen problémáknak valójában nincs korhatára. Az idősekre vonatkozó elérhető, aktuális tényanyag korlátozott, ami megnehezíti az ügy pontos mértékének és kihatásainak felbecsülését.

Európa népessége határozottan öregszik, a 20. században a 65 éves vagy ennél idősebb európai lakosok száma megháromszorozódott, a várható élettartam pedig több mint a duplájára nőtt. 2028-ra az európai népesség egynegyedénél is nagyobb lesz a 65. évüket betöltött lakosok aránya. A szerhasználattal kapcsolatos problémáktól szenvedő, illetve a nem rendeltetésszerű szerhasználat miatt kezelésre szoruló idősebb személyek száma 2001 és 2020 között becslések szerint több mint kétszeresére fog emelkedni. Ez részben a „baby-boom” kohorsz (az 1946–1964 között születettek) méretéből és az ebben a csoportban megfigyelhető magasabb szerhasználati arányból következik. A szerhasználati problémákkal küzdő idősebb felnőttek számának növekedése miatt a számukra nyújtott kezeléseknak is új, magasabb követelményeknek kell megfelelniük. Az elsősorban a fiatalabb népesség kezelésére kialakított programoknak igazodniuk kell majd az idősebb korosztály igényeihez is.

„Amikor azt mérlegeljük, hogyan kezeljük a közösségben előforduló drogproblémákat vagy a kezelésben részt vevők igényeit, el kell fogadnunk, hogy a kábítószer-fogyasztás jelensége Európában immár nem korlátozódik a fiatalokra. Ez a tény azt vonja maga után, hogy kötelességünk módszereket kidolgozni és felülvizsgálni a meglévő beavatkozásokat, hogy azok az idősebbek számára is megfelelőek legyenek.”

Wolfgang Götz, az EMCDDA igazgatója

A hazai életkor szerinti bontásban elérhető kezelési statisztikák körében az OSAP adatok az európai trendeket jelenleg még nem tükrözik. 2006. december végén a kezelésben lévő 55 év feletti drogbetegek száma 137 fő volt, a probléma inkább a nők körében jellemző.

2006 dec. 31-én nyilvántartott 55 év feletti betegek száma kórjelzés és nemek szerint (OSAP adatok)

Kezelés oka BNO kód alapján		2006		
		férfi	nő	összesen
Alkoholabúzus és -függőség	F10.1, F10.2	4244	1442	5686
Alkoholpszichózisok	F10.3-F10.9	513	137	650
ALKOHOLBETEG SZÁMA ÖSSZESEN		4757	1579	6336
Drog(gyógyszer)-abúzus és -függőség	F11-F19(.1-2)	35	97	132
Drog(gyógyszer) okozta pszichózisok	F11-F19(.3-9)	0	5	5
DROGBETEG SZÁMA ÖSSZESEN		35	102	137
KEVERT TÍPUSÚ BETEG (alkohol, drog, gyógyszer)		63	136	199
ÖSSZESEN		4885	1817	6702

Az emelkedő trendek igazolására szolgálhatna a mérgezési adatok áttekintése. A Péterfy Sándor utcai kórház toxikológiai osztályán az 50 év feletti kezelték körében is magasabb a nők aránya, az összes esetek számában emelkedés nem tapasztalható. 2006-ban – a korábbi évektől eltérően – megjelentek kannabiszt fogyasztó páciensek is. Használt szer tekintetében kiemelkednek az amfetaminok és a nyugtatók (barbiturátok, benzodiazepinek), mindkét szer fogyasztása inkább a nők körében jellemző.

A Péterfy Sándor utcai kórház toxikológiai osztályán kezelésbe került 50 év felettek száma

Használt szer (OSAP szerint)	2004			2005			2006		
	férfi	nő	összesen	férfi	nő	összesen	férfi	nő	összesen
Opiát	3	4	7	4	7	11	3	7	10
Kokain	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kannabisz	0	0	0	0	0	0	2	1	3
Hallucinogén (LSD)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Amfetamin	18	20	38	18	39	57	14	27	41
Nyugtatók	283	374	657	161	530	691	179	487	666
Politoxikománia	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Szerves oldószerek	20	18	38	10	12	22	4	0	4
Összesen	324	416	740	193	588	781	202	522	724

Következtetések és politikai megfontolások

- 1) Az idősebb felnőttek körében gyakori a receptre és recept nélkül kapható gyógyszerek problémás alkalmazása. A jobb felismeréshez szükség lenne a gyógyszerhasználat és a kezelésre adott válasz rendszeres ellenőrzésére, valamint a szerhasználat által potenciálisan okozott szociális és egészségügyi problémák gondos felmérésére.
- 2) A kábítószeres használat növekvő gyakorisággal fordul elő az idősebb felnőttek körében. Az addikciós kezelések és más egészségügyi szolgálatok nem ismerik elég jól az idősebb kábítószer-fogyasztók igényeit, ezért előre fel kellene készülniük az e korcsoport részéről érkező igények várható növekedésére.
- 3) Az idősebb felnőttek körében gyakrabban fordulnak elő alkoholproblémák, amelyekhez olykor kábítószerekkel kapcsolatos gondok is társulhatnak. A drogsegélyszolgálatoknak ezért esetleg felül kellene vizsgálniuk ellátórendszerüket, hogy biztosítani tudják az alkohollal összefüggő problémák felismerését.
- 4) Az idősebb felnőtteket sok társadalmi, pszichológiai és egészségügyi probléma érintheti, amelyek a szerhasználat szempontjából fokozott veszélynek teszik ki őket. Ha teljes mértékben hatékony beavatkozásokkal szeretnénk segíteni ezt a csoportot, az ilyen problémákra külön figyelmet kell fordítani.
- 5) Az idősebb felnőttek körében előforduló nem rendeltetésszerű szerhasználat jobb értékeléséhez ezért a fogyasztás és a függőség életkor-specifikus felméréseire lehet szükség. Bár a szerfogyasztással összefüggő rendellenességek felismerése nem mindig könnyű, a háziorvosok és más egészségügyi szolgálatok megfelelő helyzetben vannak ahhoz, hogy kiszűrjék a szerhasználati problémákat.
- 6) A megfelelő, hatékony kezelést az idősebb szerhasználók sajátos igényeihez kell igazítani, még ha jelenleg nem is sokat tudunk erről a betegcsoportról. Ehhez szükségessé válhat a kezelés meglévő formáinak módosítása, illetve új formák kialakítása. A kezelés során különösen az idősebb felnőtteket érintő komorbid egészségügyi állapotokra kell nagyobb figyelmet fordítani.

Forrás: Drugs in Focus 18

Gyógyszertárak szerepe a tūcsereben

A Szociális és Munkaügyi Minisztérium a Nemzeti Drog Fókuszponttal együttmőködésben mőhelybeszélgetést szervezett, melyre április 28-án került sor. A találkozáson, mely a tūcsere-programok és a patikák közötti együttmőködés lehetőségeit célozta, részt vett az Országos Tisztifőgyógyászati és Magángyógyászati Kamara és a Magyar Gyógyászati Kamara, valamint jelen voltak a legnagyobb fecskendőforgalmat bonyolító civil szervezetek is, az államigazgatási szakemberek mellett.

A találkozó rövid előadásokkal indult, melyek során áttekintésre kerültek a tūcsere-programok szervezési és irányítási kérdései, az intravénás kábítószer-fogyasztók körében mért hepatitis C fertőzöttségi mutatók, a tūcsereforgalmi adatok, és a programok gyakorlati kérdései. A megbeszélés második része kötetlenebb formában zajlott, a tūcsere szolgáltatók gyakorlati tapasztalataikat osztották meg a gyógyszerész szakmai irányítókkal, akik elmondták, hogy bár kényszerítő rendelkezéseket nem tehetnek, minden segítséget megadnak a gyógyszerészi ismeretek elmélyítéséhez, ami elengedhetetlen ahhoz, hogy a patikai kiszolgálás javuljon. A steril fecskendők árusítását kötelezővé tenni a jelenlegi szabályozás keretében nem lehet, ám a tūcsere szolgáltatók és a gyógyszertárak lokális kapcsolata sokat tehet a probléma kezelésében, hisz számos esetben épp az okozza a fennakadást, hogy a patikus sem tudja, hova irányítsa tovább a kábítószer-fogyasztó vásárlót. Ennek megoldása érdekében az elérhető szervezetekről lista és szórólap készül, mely segíti a gyógyszerészek tájékozódását. A jelen lévő farmakológusok felkínálták a lehetőséget előadások megtartására saját fórumaikon (gyűlések, továbbképzések), mely megfelelő kommunikációs csatorna lehet minél több gyógyszerész megszólítására, valamint felhívták a figyelmet a Gyógyszerészeti Gondozási Bizottság szerepére, melynek segítségével modellprogramok indítására nyílhat lehetőség. A tūcsere-automaták bár javíthatják a fecskendővel való ellátottságot, nélkülözik a megkereső munkához elengedhetetlen személyességet, és nem nyújtanak megoldást a veszélyes hulladéknak minősülő használt tűk és fecskendők begyűjtésére sem.

A gyógyszertári fecskendő eladási adatok hasznosak lehetnek a kábítószer-probléma elterjedtségének felmérésében, az adatgyűjtés azonban mindeközéig megoldatlan. Bár a vényköteles és az ún. kézi forgalmú árusítás elkülöníthető, és az országos összesített adatok az elmúlt évtől nyilvánosak, a kábítószer-fogyasztás céljára vásárolt kellékek arányának meghatározása további kutatómunkát igényel.

A gyógyszertárak szerepének erősítését, az együttmőködés javítását szolgálja az árnyalt kép kialakításához szükséges ismeretek átadása is. Erre irányul a Patika Magazin és a Nemzeti Drog Fókuszpont közös cikksorozata, melynek legutóbbi írása az alábbi linkre kattintva elérhető:

<http://www.patikamagazin.hu/index.php?cikk=11248> ■